

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IN PROGRAMSKA SKUPINA VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si

Sinopsis Prispevek predstavlja pregled ciljev trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov v okviru Agende 2030. V osrednjem delu prispevka avtor povezuje cilje trajnostnega razvoja z raziskovalnim delom Inštituta za varstvoslovje pri Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru po letu 2010, še posebej pa z raziskovalnimi cilji programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2015–2018 in 2019–2024). V sklepnem delu prispevka je razprava o uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja v času med in po pandemiji covid-19 in v kontekstu trenutnih mednarodnih razmer, ki so lahko kritične za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja v kateri koli lokalni skupnosti v Sloveniji in širši mednarodni skupnosti.

Ključne besede:

cilji trajnostnega razvoja,
Združeni narodi,
raziskovanje,
Slovenija,
varnost

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS AND A RESEARCH PROJECT ON LOCAL SAFETY AND SECURITY

GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
gorazd.mesko@um.si

Abstract The paper presents an overview of the United Nations Sustainable Development Goals under the 2030 Agenda. In the central part of the paper, the author presents the research work of the Institute of Criminal Justice and Security at the Faculty of Security Sciences, University of Maribor after 2010 related to the goals of sustainable development, and especially with the research goals of the program group Security in Local Communities (2015–2018 and 2019–2024). In the conclusion of the paper, the author discusses the implementation of sustainable development goals during and after the COVID-19 coronavirus pandemic and in the context of the current international security circumstances that may be critical to achieving sustainable development goals in any local community in Slovenia and in a wider international community.

Keywords:
sustainable
development goals,
United Nations,
research,
security,
safety

1 Uvod

V prispevku najprej predstavljamo cilje trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju CTR OZN), čemur sledijo predstavitve ciljev programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (v nadaljevanju PS VLS), razprava o povezanosti obojih na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih in izzivi v prihodnje.

Agenda 2030 za trajnostni razvoj je nastala na osnovi analize družbenih procesov na globalni ravni, ki so jo opravili v Organizaciji združenih narodov. Prvi cilj trajnostnega razvoja je odprava revščine (odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu), ker je ta cilj najpomembnejši, temeljni, ki omogoča dostojno, človeka vredno življenje. Drugi cilj je povezan s prehrano in odpravo lakote (odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo), tretji s skrbjo za zdravje, dobrim počutjem (poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih), četrti cilji poudarja pomen kakovostnega izobraževanja na vseh ravneh (vsem je treba enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnost vseživljenjskega učenja za vsakogar), peti nas opominja na enakost spolov (doseči je treba enakost in enakopravnost spolov ter krepiti vlogo vseh žensko in deklific), šesti cilja na čisto vodo in sanitarno ureditev (vsem je treba zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri), sedmi opozarja na cenovno dostopno in čisto energijo (vsem je treba zagotoviti dostop do sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije), osmi cilj poudarja dostojno delo in gospodarsko rast (spodbujati je treba trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polni in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse), deveti cilj se nanaša na industrijo, inovacije in infrastrukturo (treba je zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije), deseti cilj poudarja pomen zmanjšanja neenakosti (zmanjšati je treba neenakosti znotraj in med državami), enajsti cilj je usmerjen v trajnostna mesta in skupnosti (poudarek je na odprtih, varnih, vzdržljivih in trajnostnih mestih in naseljih), dvanajsti cilj odgovorna poraba in proizvodnja poudarja zagotavljanje trajnostnih načinov proizvodnje in porabe. Trinajsti cilj o podnebnih ukrepih vsebuje nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam. Štirinajsti cilj o življenju v vodi poudarja skrb za ohranjanje in vzdržno uporabo oceanov, morij in morskih virov za trajnostni razvoj. Petnajsti cilj govori o življenju

na kopnem, pri čemer je pomembno varovati in obnavljati kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečevati degradacijo zemljišč in obrniti degradacijo zemljišč v pozitivno smer ter preprečiti izgubo biotske raznolikosti. Predzadnji, šestnajsti cilj, spodbuja razvoj miroljubnih in vključujočih družb za trajnostni razvoj, kjer se vsem omogoči dostop do pravnega varstva ter poudarja oblikovanje učinkovitih, odgovornih in odprtih ustanov na vseh ravneh. V zadnjem, sedemnajstem cilju, se poudarja pomen krepitve partnerstev, načinov in sredstev za izvajanje ciljev ter oživitve partnerstva za trajnostni razvoj na vseh ravneh s poudarkom na globalnem partnerstvu za trajnostni razvoj (UNIS, n. d.). Kljub globalni naravnosti ciljev se promovirata razmišljanje na globalni ravni in delovanje na lokalni ravni, kajti posledice neučinkovitosti politik in praks na globalni, kontinentalni, regionalni in nacionalni ravni imajo posledice na kakovost življenja ljudi v lokalnih okoljih. Zelo pomembne pa so tudi lokalne politike in prakse, ki so skladne z ustreznimi drugimi politikami (Meško, 2021c). Države so zasnovale tudi sisteme za spremljanje doseganja ciljev trajnostnega razvoja. O doseganju ciljev trajnostnega razvoja se letno poroča OZN. Podatki za Slovenijo so na voljo na Statističnem uradu Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS), kjer so podrobneje razdelani kazalniki za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. V nadaljevanju predstavljamo kazalnike za posamezne cilje (SURS, n. d.):

Cilj 1 – Odpraviti vse oblike revščine

- Stopnja tveganja socialne izključenosti
- Stopnja tveganja revščine
- Stopnja resne materialne prikrajšanosti
- Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti
- Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški
- Delež prebivalstva, ki ima v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi

Cilj 2 – Odprava lakote

- Prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva
- Indeks factorskega dohodka v kmetijstvu na polnovredno delovno moč

- Državna proračunska sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost namenjena kmetijstvu
- Delež kmetijskih zemljišč v uporabi z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi
- Emisije amonijaka iz kmetijstva
- Bruto bilanca hranil na kmetijskih zemljiščih

Cilj 3 – Zdravje in dobro počutje

- Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu
- Splošno zdravstveno stanje oseb
- Standardizirana stopnja umrljivosti zaradi samomora
- Delež kadilcev (rednih in občasnih) med odraslimi

Cilj 4 – Kakovostno izobraževanje

- Delež otrok, vključenih v (predšolsko) izobraževanje, starih od 4. leta do starosti ob vstopu v obvezno osnovnošolsko izobraževanje
- Zgodnja opustitev izobraževanja
- Prebivalstvo s terciarno izobrazbo
- Stopnja delovne aktivnosti nedavnih diplomantov
- Vključenost odraslih v izobraževanje
- Nizka raven pismenosti učencev

Cilj 5 – Enakost spolov

- Plačna vrzel med spoloma
- Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma
- Delež sedežev, ki jih v nacionalnem parlamentu zasedajo ženske
- Delež žensk na vodstvenih položajih

Cilj 6 – Čista voda in sanitarna ureditev

- Delež prebivalstva, ki v svojem gospodinjstvu nima osnovne sanitarne opreme (kadi ali prhe, stranišča na izplakovanje)

- Prebivalstvo, priključeno na komunalne čistilne naprave z vsaj sekundarno stopnjo čiščenja
- Biokemijska potreba po kisiku v rekah
- Nitrati v podzemni vodi
- Fosfat v rekah
- Indeks izkoriščanja vode

Cilj 7 – Cenovno dostopna in čista energija

- Delež gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti primerno ogrevanega stanovanja
- Delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije
- Oskrba z energijo, poraba končne energije
- Končna poraba energije v gospodinjstvih na prebivalca
- Energetska odvisnost
- Energetska produktivnost

Cilj 8 – Dostojno delo in gospodarska rast

- Realna rast bruto domačega proizvoda na prebivalca
- Mladi, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje
- Stopnja delovne aktivnosti
- Stopnja dolgotrajne brezposelnosti
- NeprostoVOLjne začasne zaposlitve

Cilj 9 – Industrija, inovacije in infrastruktura

- Delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu
- Delovno aktivni v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih
- Skupno število oseb v raziskovalno-razvojni dejavnosti
- Prijave patentov na Evropski patentni urad

- Delež javnega potniškega prevoza v skupnem kopenskem potniškem prevozu
- Delež železniškega blagovnega prevoza v skupnem kopenskem blagovnem prevozu
- Delež obsega prometa osebnih avtomobilov po vrsti pogona in goriva
- Delež potniških kilometrov po načinu premikanja in namenu poti (delo, izobraževanje, prosti čas)

Cilj 10 – Zmanjšanje neenakosti

- Bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči
- Prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v standardih kupne moči
- Relativna vrzel tveganja revščine
- Ginijev količnik ekvivalentnega razpoložljivega dohodka
- Delež skupnega razpoložljivega dohodka v spodnjih 4 decilih (dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva)
- Število prošenj za azil (skupaj in ugodene)

Cilj 11 – Trajnostna mesta in skupnosti

- Stopnja prenaseljenosti glede na stopnjo urbanizacije
- Umrli zaradi posledic transportnih nezgod
- Izpostavljenost urbanega prebivalstva onesnaženju zraka s trdnimi delci
- Delež gospodinjstev, ki imajo težave s hrupom
- Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov

Cilj 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja

- Nastajanje odpadkov brez mineralnih odpadkov
- Stopnja recikliranja in odlaganja odpadkov brez mineralnih odpadkov
- Snovna produktivnost
- Povprečni izpusti CO₂ na kilometer pri novih osebnih avtomobilih
- Obseg blagovnega prevoza glede na bruto domači proizvod
- Nastajanje odpadne hrane

Cilj 13 – Podnebni ukrepi

- Emisije toplogrednih plinov
- Emisijska intenzivnost pri porabi energije
- Financiranje projektov in izvajanje aktivnosti za blaženje in/ali prilagajanje na podnebne spremembe v partnerskih državah v razvoju

Cilj 14 – Življenje v vodi

- Delež kopalnih voda odlične kakovosti
- Površina morskih območij, določenih v okviru Nature 2000
- Morski gospodarski ribolov

Cilji 15 – Življenje na kopnem

- Delež gozda v skupni površini države
- Indeks ptic kmetijske krajine
- Površina kopenskih območij, določenih v okviru Nature 2000

Cilj 16 – Mir, pravičnost in močne institucije

- Umrljivost zaradi napadov
- Delež gospodinjstev, ki imajo v svojem okolišu težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom
- Skupni izdatki države za sodišča
- Indeks zaznavanja korupcije
- Zaznana neodvisnost pravosodnega sistema
- Stopnja zaupanja državljanov v institucije EU

Cilj 17 – Partnerstva za doseganje ciljev

- Uradna razvojna pomoč kot delež bruto nacionalnega dohodka
- Financiranje držav v razvoju
- Uvoz iz držav v razvoju
- Bruto dolg sektorja država
- Delež okoljskih davkov v skupnih davčnih prihodkih

2 Raziskovalna dejavnost Inštituta za varstvoslovje in cilji trajnostnega razvoja OZN

2.1 Pregled ključnih raziskav, povezanih s cilji trajnostnega razvoja

Naslednji raziskovani projekti, ki smo jih izvajali na Inštitutu za varstvoslovje, so bili povezani s cilji trajnostnega razvoja. Cilj trajnostnega razvoja zdravje in dobro počutje (3) – ciljni raziskovalni projekt o občutkih varnosti in strahu pred kriminaliteto (2010–2012) in mednarodni raziskovalni projekt o skrbi za starejše občane, podporo in varnost (2010–2012). Cilj mir, pravičnost in močne institucije (16) – temeljni raziskovani projekt o zakonitosti in legitimnosti policijske dejavnosti, kazenskega pravosodja in izvrševanja kazenskih sankcij (2013–2016). Cilji trajnostnega razvoja čista voda in sanitarna ureditev (6), podnebni ukrepi (13), življenje v vodi (14), življenje na kopnem (15), mir, pravičnost in močne institucije – (16) in partnerstva za doseganje ciljev (17) – temeljni raziskovalni projekt Ekološka kriminaliteta – multidisciplinarne perspektive (2009–2012). Cilji dostojno delo in gospodarska rast (8), mir, pravičnost in močne institucije (16) – mednarodni projekt Infiltracija organizirane kriminalitete v legitimne gospodarske dejavnosti (2013–2015). Cilji čista voda in sanitarna ureditev (6), življenje v vodi (14), zdravje in dobro počutje (3), mir, pravičnost in močne institucije (16) ter partnerstva za doseganje ciljev (17) – mednarodni raziskovalni projekt o kriminaliteti in vodi (2016–2017). Cilji zdravje in dobro počutje (3), enakost spolov (5), zmanjšanje neenakosti (10), mir, pravičnost in močne institucije (16) ter partnerstva za doseganje ciljev (17) – mednarodni raziskovalni projekt o izboljšanju odzivanja prvih posredovalcev na težje oblike nasilja v družini (2018–2019) (UM FVV, n. d. a). Aktualni mednarodni raziskovalni projekti o policijskem ugotavljanju identitet (2018–2022), viktimoloških kulturah v Evropi (2019–2023), spolnem nadlegovanju v nočnih lokalih (2020–2022) in mednarodna samonaznanitvena študija mladoletniškega prestopništva – ISRD4 spadajo v več ciljev trajnostnega razvoja in poudarjajo z dokazi podprte politike na področju socialnega varstva, družine, enakih možnosti, izobraževanja, skrbi za zdravje in dobro počutje in delovanja institucij ter civilne družbe, ki naj se na viktimizacije, delovanje nadzorovalcev in drugih ustrezno odzivajo (UM FVV, n. d. a). S cilji trajnostnega razvoja se povezujejo tudi mednarodni projekti o urbani varnosti v Evropi (URBIS), izobraževanju strokovnjakov s področja varnosti v mestih (EEMUS), projekt o kriminaliteti in vodah (WATER CRIMES) in številni nacionalni raziskovalni projekti. V letu 2021 smo objavili tudi znanstveno

monografijo z naslovom Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbani perspektivami (Meško, 2021b) in organizirali mednarodno bienalno konferenco o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih (Meško idr., 2021) ter dejavno sodelovali v mednarodnih združenjih s področja ruralne kriminologije s prispevki v knjigah in revijah (npr. o policijskem delu v ruralnih okoljih, legitimnosti policijske dejavnosti, gesla v enciklopediji idr.). Ne nazadnje sodelujemo v globalni študiji o kriminaliteti, družbenem nadzorstvu in covidu-19 in študiji o spreminjajočih se praksah policijskega dela in vodenja policijskih organizacij v času pandemije (UM FVV, n. d. b).

2.2 Programska skupina Varnost v lokalnih skupnostih

Leta 2015 smo začeli z delom PS VLS, katere cilji so pregled literature, pravni vidiki varnosti, razmerja med nacionalno in lokalno varnostjo ter varnostjo posameznikov, primerjava praks v tujini in Sloveniji, pristojnosti služb na državni in lokalni ravni, dobre prakse zagotavljanja varnosti v občinah, kakovost življenja in socialna prevencija kriminalitete, dnevne rutine ljudi in varnost, analizirati varnost. Poleg predstavljenih ciljev so cilji tudi preučitev dejavnikov tveganja za viktimizacijo, kriminaliteto in strah pred kriminaliteto, varnostni izzivi, povezani z marginalnimi in marginaliziranimi skupinami ljudi, ter kakovost izvajanja policijske dejavnosti, razvoj partnerstva in ogrožanje ljudi pri rabi svetovnega spleta (PS VLS 2015–2018, n. d.; PS VLS 2019–2024, n. d.) in se v veliki meri ujemajo z nekaterimi cilji trajnostnega razvoja. Leta 2019 smo k splošnim ciljem PS VLS dodali še ruralne in urbane perspektive (PS VLS 2019–2024, n. d.) – z ruralne perspektive se ti cilji kažejo kot bolj pomembni, saj so bile ruralne perspektive zaradi rasti mest zanemarjene in ruralno kljub večji razširjenosti pogosto predstavlja okolje, ki je samo v očeh nekaterih idilično, se pa kaže tudi kot bolj problematično od urbanega zaradi oddaljenosti, slabe infrastrukture itd. Dejavnosti v ruralnih okoljih, predvsem kmetijstvo, kakovostno prispevajo h kakovosti življenja ljudi v vseh življenjskih okoljih (Donnermeyer in DeKeseredy, 2014). Na tem področju je bilo (vsaj) v Sloveniji opravljenega veliko dela. Zaradi majhnosti države in intenzivne rabe sredstev EU dosegajo velik napredek tudi številne ruralne občine. Na področju varnosti se kaže, da poleg velikih mestnih občin tudi manjše občine namenjajo več pozornosti varnosti svojih prebivalcev, ne le javne, temveč tudi druge varnosti – od socialne, ekonomske, zdravstvene itd. Pandemija koronavirusa v zadnjih dveh letih in sprememba rutin večine prebivalstva sta pomembno vplivali tudi na dejavnosti in

razvoj občin (Meško, 2021b). Poleg tega smo v zadnjih letih opravili tudi veliko raziskovalnega dela, ki kaže, da je treba urbane in ruralne perspektive skrbno preučevati in jih vključevati v nacionalne politike razvoja družbe (Meško idr., 2021).

Mednarodna študentska konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih, ki jo organiziramo od leta 2017 dalje, priča o razširjanju naše dejavnosti čez meje Slovenije. Peta mednarodna konferenca spomladi 2022 je bila namenjena razpravi ciljev trajnostnega razvoja v Sloveniji in Črni gori. Študenti Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in Pravne fakultete v Podgorici so kritično razpravljali o ciljih trajnostnega razvoja, predvsem pa o implementaciji ciljev, kajti uspešno izvajanje in uresničevanje teh ciljev pomeni kakovostno življenje ljudi vseh generacij v prihodnosti (PS VLS, 2022).

3 Sklepne misli

V globalnem smislu se je med pandemijo koronavirusa pojavilo nazadovanje zaradi izrednih razmer. 6. junija 2021 so Združeni narodi poročali, da je naslednjih osemnajst mesecev ključnega pomena za globalno okrevanje po pandemiji in doseganje zastavljenih ciljev trajnostnega razvoja (UNIS, 2021). Dobrega pol leta zatem – natančneje z napadom Rusije na Ukrajino in spreminjanjem razmer na trgu energentov – se je pojavilo naslednje tveganje – energetska kriza, draženje energentov, pomanjkanje surovin, zdravil in določenih proizvodov, ki za seboj potegnejo številne ekonomske in druge probleme – višje cene vsega – in ključno ogrožanje prvega cilja trajnostnega razvoja – odprave revščine (predvsem na vojnem območju) – ter ukrepe držav za zmanjševanja tveganj za najbolj ogrožene skupine ljudi – tiste, ki živijo na robu revščine, in tiste, ki so zaradi višanja cen že zdrsnili od raven revščine. S perspektive »razmišljaj globalno, deluj lokalno« je pomembno dejstvo, da je prvi vidni padec v skrajno revščino po letu 1998 v času pandemije covida-19 v letu 2021. Podobna slika je na področju lakote, saj so podatki glede prehranjevanja mladih alarmantni, še posebej pa je skrb vzbujajoče dejstvo, da je od 70 milijonov do 116 milijonov ljudi utrpelo lakoto v času pandemije. Na področju kakovosti življenja, predvsem pa dolžine življenja, se kaže regresija in krajšanje življenjske dobe ljudi. Najpomembnejše je zagotavljanje ustrezne zdravstvene oskrbe, ki pa je bila v času pandemije močno omejena. Število zdravstvenega osebja se je v nekaterih regijah močno zmanjšalo. Pandemija covida-19 je izničila dvajset let napredovanja na področju izobraževanja in spremenila učne navade ter načine

poučevanja. Razlike med spoloma so se v času pandemije še povečale, povečalo se je nasilje nad ženskami in v družinah. Trgovina z ljudmi je v času pandemije cvetela. Upad ekonomske moči držav vodijo k večjim razlikam med spoloma. Glede vode podatki kažejo, da na določenih območjih vodni viri usihajo in vodijo v migracije, poleg tega so se mokrišča zmanjšala za 35 % med letoma 1970 in 2015. Ena tretjina svetovne populacije živi v neustreznih bivalnih pogojih in nimajo ustreznega ogrevanja. Pandemija je prispevala k izgubi 255 milijonov služb za nedoločen čas, kar je štirikrat več kot v času ekonomske krize 2007–2009. Povečala se je neformalna ekonomija, ki omogoča preživetje vse večjemu deležu prebivalstva. Gospodarstvo je v času pandemije doživelo pretese, potovanja so se na globalni ravni zmanjšala za 60 %. Gradnja novih cest in vzdrževanje starih se je ustavilo. Prizadevanja za odpravo neenakosti so močno okrnjena zaradi finančne krize, povečalo se je število beguncev – za dvakrat v primerjavi z 2010; na 100.000 oseb je 311 beguncev. Glede razvoja mest in ustreznih bivališč zgodba ni optimistična, saj se ponovno pojavljajo geta in življenje v soseskah, ki nimajo popolne infrastrukture ali pa je ta poškodovana ali slaba. Kljub razvoju politik razvoja urbanih okolij je manj kot polovica v fazi izvajanja. Samo polovica prebivalstva ima dostop do ustreznega javnega prevoza. Problemi se kažejo tudi glede odpadkov, predvsem elektronskih in električnih, od 7,3 kg e-odpadkov se jih ustrezno predela le 1,7 kg. Glede porabe fosilnih goriv ni posebnega zmanjšanja. Klimatske spremembe so v »krizi«, saj se ta nadaljuje in izpust toplogrednih plinov večja namesto, da bi se zmanjševal kljub povečanemu financiranju projektov za zeleno ekonomijo. Na področju ohranjanja oceanov se kaže, da je še vedno veliko plastičnega onesnaževanja voda, višanja temperature morske vode, evtrofikacije (povečanje biomase v vodi kot posledica anorganskih hranil v vodi), acidifikacije (zakisanje vode) in propadanje ribištva. Četrtnina živalskih in rastlinskih vrst na seznamu Mednarodne zveze za zaščito narave (IUCN) je na ropu izumrtja. Nove tuje (iz drugih delov sveta) živalske in rastlinske vrste negativno vplivajo na biodiverzitetu v drugih okoljih. Z vidika družbenega nadzorstva se kaže, da je tveganje za otroke, da bodo postali žrtve trgovine z ljudmi ali izkoriščevalskega dela, večje kot pred pandemijo. Poročajo o umorih 331 borcev za človekove pravice v 32 državah, kar je porast za skoraj 20 %. Tveganje za korupcijo se je povečalo, saj analiza kaže, da so revne države še revnejše, pa tudi močne ekonomije so utrpeli škodo. Dodamo lahko tudi, da so bile v času pandemije na preizkušnji mednarodne, nacionalne, regionalne in lokalne institucije, ki so različno učinkovito in uspešno opravile svoje delo. Partnerstvo je bilo v času pandemije na preizkušnji, saj je partnerstvo na področju doseganja ciljev trajnostnega razvoja odvisno od

ekonomskih dejavnikov in prizadevanj vlad držav, ki pa so v tem času največ pozornosti namenile reševanju zdravstvene krize, ki je še ni konec, saj obstaja možnost novega vala koronavirusa. Sklepna ugotovitev kaže, da je pandemija najbolj vplivala na neenak dostop do zdravstvenih storitev, še posebej za starejše in ljudi s posebnimi potrebami. Drastičen upad je značilen tudi za mednarodni turizem, ki je ključni vir prihodkov v državne proračune in omogoča delo zajetnemu številu prebivalstva v številnih državah po svetu (United Nations, 2021). Čeprav so ugotovitve OZN precej črnogledne in opozarjajo na možne slabe scenarije tudi zunaj območij najbolj ogroženih držav, bi bilo treba situacijo podrobneje analizirati tudi v Sloveniji, predvsem z vidika možnih dejavnikov tveganja. Poleg covid-19 k spreminjanju splošne situacije na slabše vpliva tudi vojna v Ukrajini, ki ima za posledico višanje cen energentov, kar se lahko kot večja kriza pokaže že jeseni 2022, ko bo treba začeti ogrevati objekte in stanovanja. Slovenija sicer dobro dosega cilje trajnostnega razvoja, vendar se doseganje teh ciljev zaradi širše mednarodne varnostne situacije lahko kmalu spremeni v negativno smer.

Pomemben izziv je tudi 16. cilj trajnostnega razvoja, ki se nanaša na močne institucije, zakonitost, legitimnost in vladavino prava. Zaznava avtoritarnosti velikega števila vlad po svetu v času koronavirusa zahteva krepitev tega cilja v času po pandemiji in ponovno vzpostavljanje policijskega dela v skupnosti, ki temelji na sodelovanju in doseganju soglasja z lokalnimi skupnostmi in prebivalci glede prioritet na področju zagotavljanja varnosti. To je bilo kot pomemben vidik delovanja policije na lokalni ravni izpostavljeno v zaključkih mednarodne konference CEPOL leta 2021 v času pandemije covid-19 (Meško, 2021a), saj so se policisti zaradi pomanjkanja kadra in izrednih razmer v času pandemije ukvarjali predvsem z odzivanjem na interventne klice. Najbolj vidno delovanje policije pa je bilo na demonstracijah proti ukrepom vlade za omejevanje in obvladovanje covid-19, za proaktivno delovanje tako ni ostalo časa ali pa je bilo omejeno zaradi drugih dejavnikov. Na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih z vidika policije v prihodnosti obstajajo številni izzivi, povezani z izgorelostjo kadra, pomanjkanjem ustreznega kadra, upokojitvami, nezainteresiranostjo za delo v policiji. Izkušnje iz tujine kažejo, da v takšnih razmerah policije iščejo tehnološke rešitve za boljše opravljanje policijskega dela, krepijo pa se tudi druge nadzorstvene dejavnosti – predvsem z občinskimi redarji in storitvami zasebnih varnostnikov. Vse bolj pomembno vlogo imata tudi samovarovanje in samopomoč, od individualnega do organiziranega.

Ne smemo pozabiti še na medije, ki v času vojne v Ukrajini dodatno ustvarjajo sliko o negotovi prihodnosti in možnosti tretje svetovne vojne ter različne sentimente glede beguncev, tujcev in drugih nadlog, ki lokalnemu prebivalstvu onemogočajo »živeti v miru«. Medijsko bombardiranje, propaganda in ustvarjanje še večjega občutka negotovosti, kot je treba, pri nekaterih ljudeh povzročijo panične reakcije, pri drugih pa apatijo, od vladarjev pa te predstavitve družbene resničnosti terjajo veliko mero odgovornosti.

Poleg policijskega dela v skupnosti, ki pomeni dejavno sodelovanje na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih, so še druge dejavnosti, ki poudarjajo kakovost življenja in spodbujajo solidarnost, skrb za zdravje in dobro počutje – rekreacijo, skrb za sebe in bližnje, pa tudi samooskrbo. Na teh področjih lahko pomembno vlogo odigrajo tudi lokalne skupnosti, ki skrbijo za programe in pomoč ljudem za čim bolj kakovostno življenje. Kot je videti, se ni možno izogniti neoliberalistični globalni gospodarski politiki, ki ustvarja dodatno krizo z umetnim dviganjem cen, saj v zadnjem času številne korporacije beležijo ogromne dobičke. Pritiski z dvigom cen na vseh področjih spadajo v ukrepe na nacionalnih ravneh, tam pa vidimo, da so vlade precej nemočne v odnosu do multinacionalk, ki diktirajo ekonomsko politiko in umetno dvigajo cene, da bi v času krize še bolj napolnile svoje žepe. Taka logika se ohranja vse do najnižje ravni, do ravni lokalnih skupnosti, kot domino efekt. Razmišljaj globalno, rešuj lokalno ...

Literatura

- Donnermeyer, J. F. in DeKeseredy W. (2014). *Rural Criminology*. Routledge.
- Meško, G. (2021a). Police, policing and covid-19 pandemic. *European journal of crime, criminal law and criminal justice*, 29(3-4), 183–188.
- Meško, G. (ur.). (2021b). *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralni mi in urbanimi perspektivami*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. (2021c). A project on local safety and security in rural settings in Slovenia – towards rural criminology. V G. Meško, B. Dobovšek in B. Tominc (ur.), *Criminal Justice and Security in Central and Eastern Europe Perspectives of Rural Safety, Security and Rural Criminology* (str. 3). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Dobovšek, B. in Tominc, B. (2021). *Criminal justice in Central and Eastern Europe: Perspectives of rural safety and security and rural criminology*. University of Maribor Press.
- PS VLS 2015–2018. (n. d.). *Cilji programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2015–2018)*. <https://www.fvv.um.si/programskaskupina/o-skupini.html>
- PS VLS 2019–2024. (n. d.). *Cilji programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (2019–2024)*. <https://www.fvv.um.si/psvls/cilji.html>
- PS VLS 2019–2024. (2022). *The 5th international student conference on local safety and security – rural perspectives, 20. april 2022*. <https://www.fvv.um.si/psvls/5-student-conference.html>

- SURS. (n. d.). *Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja*. <https://www.stat.si/Pages/cilji>
- United Nations. (2021). The sustainable development goals report 2021. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>
- United Nations Information Service – UNIS. (n. d.). *Cilji trajnostnega razvoja*. https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/sustainable_development_goals_background.html
- United Nations Information Service – UNIS. (2021). *Sporočila za javnost*. <https://unis.unvienna.org/unis/sl/pressrels/2021/unisinf574.html>
- UM FVV. (n. d. a). *Temeljni in ciljni raziskovalni projekti*. <https://www.fvv.um.si/vstopna-stran/raziskovalna-dejavnost/temeljni-in-ciljni-raziskovalni-projekti/>
- UM FVV. (n. d. b.) *Mednarodni projekti*. <https://www.fvv.um.si/vstopna-stran/raziskovalna-dejavnost/mednarodni-projekti/>

